

שאלה: יש רב אחד המפורסם בדורנו, ואני רואה שאנשים רבים באים בתור לשאול ממנו ליעץ להם בשאלות קריטיות, כמו אם לעבור ניתוח רפואי או לא; אם לעבור דירה או לא; ואם יש הצעה של מקומות עבודה שונים, באיזה מהם לבחור; ואם יש הצעת שידוך לנישואין עם מועמדת מסויימת, אם להתחתן איתה או לא. והרב עונה על כל השאלות האלו גם בלי שהוא מומחה לחלק מהנושאים. אומרים שיש לו רוח הקודש והקב"ה "מדבר מתוך גרונו". האמונה הציבורית בו מתבססת על כך שיש כמה סיפורי פלאות שברכותיו מתקיימות, ומי שאיחל לו בריאות כך היה, או עצות לנישואין חיו בני הזוג אחר כך חיי אושר. האם נכון על פי תורה להאמין זאת?

תשובה: כלל בידינו (מסכת יומא דף ט, ב) כי: "משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי, נסתלקה רוח הקודש מישראל ועדיין היו משתמשים בבת קול". לפי פשוטו, אין רוח הקודש בזמננו. אמנם יש בידינו שלושה חריגים שספרו על כך חז"ל:

הסיפור על רבן גמליאל (עירובין סד, ב) ועל רשב"י (קהלת רבה, י "חופר גומץ") ועל רבי מאיר (ירושלמי סוטה א, ד). אבל זה עצמו שמתוך מאות תנאים ואמוראים הוזכרו בדברי חז"ל רק שלשה בלבד, וגם הם רק באופן חד-פעמי ולא שבקביעות היתה להם רוח הקודש, מלמד שהם "היוצאים מן הכלל" לככל הנ"ל שהבאנו שאין רוח הקודש בזמן הזה. [ויש לשים לב כי רק בדור תנאים, ולא אח"כ אפילו אצל אמוראים].

ואמנם יש אנשים שיודעים באופן אנטיאטיבי סודותיהם של הזולת, אבל אין זאת "רוח הקודש", אלא כח פארא-פסיכולוגי (שחקרו בזה באוניברסיטת דיוקס, בארה"ב). וכדברי רמב"ן (על דברים פרק יג פסוק ב):

"כי בנפשות בקצת האנשים כח נבואי ידעו בו עתידות, לא ידע האיש מאין יבא בו, אבל יתבודד ותבא בו רוח לאמר 'ככה יהיה לעתיד לבוא בדבר פלוני' ויקראו לו הפילוסופים כה"ן. ולא ידעו סבת הענין, אך הדבר נתאמת לעיני רואים אולי הנפש (בחדודה) [בהתבודדה] תדבק בשכל הנבדל ותתכוין בו והאיש הזה יקרא "נביא" כי מתנבא הוא, ועל כן יבא האות והמופת אשר יאמר אליך". עכ"ל.

גם רמב"ם בהקדמתו לזרעים (מהד' בתרגום הגר"י קאפח, עמ' ה טור שמאל) הודה שיש כשרון זה למקצת אנשים, אפילו מהאומות, אלא שאינם צודקים בכל דבריהם, ולפעמים טועים הם בהגדתם.

ועלינו לסמוך על דברי ר' שלמה זלמן, בעל ספר התניא, שכתב בספרו "תניא" (אגרת הקודש, פרק כב עמ' קלד): "ואיה איפוא מצאתם מנהג זה באחד מכל ספרי חכמי ישראל הראשונים והאחרונים להיות מנהג ותיקון לשאול בעצה גשמיות כדת מה לעשות בעיני העולם הגשמי, אף לגדולי חכמי ישראל הראשונים כתנאים ואמוראים אשר כל רז לא אנס להו, ונהירין להון שבילין דרקיע, כי אם לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל כשמואל הרואה אשר הלך אליו לשאול לדרוש ה' על דבר האתונות שנאבדו לאביו. כי באמת כל עניני אדם לבד מדברי תורה יראת שמים אינם מושגים רק בנבואה, ולא לחכמים לחם".

לכן הנוהג הקיים שבשאלות גורליות הרת-אסון ששואלים עליהם פי "הגדולים" אין בכך שום בסיס הלכתי או מוסרי. אם החכם הנשאל עונה לפי נסיונו הרב בחיים, ע"פ ידע מורחב בנושא, הרי זו עצה נורמאלית. אבל אם סומכים עליו "שהשכינה מדברת מתוך גרונו", הרי זו [בשוגג] רמאות וכזב, וגם עלול להוליך לבעיות חמורות.

עלינו לחזור לנהוג רק לפי תורה, לפי שכל מושכל, ולא לפי מיסטיקה.

